

vzpomínka

Šťastnou cestu, Jiří!

Několik nesouvislých vzpomínek
na Jiřího Kárneta

Život Jiřího Kárneta skončil zrovna ve chvíli, kdy jeho osobnost po létech zapomnění opět vstoupila na českou literární scénu. Díky péči Viktora A. Debnára se v časopisech začaly objevovat jeho starší i novější texty a vše vyvrcholilo knižním vydáním jeho více než čtyřicet let starého eseje *Posmrtný deník*. Sám jsem měl aspoň to štěstí, že jsem byl svědkem tohoto vývoje a na vlastní oči jsem viděl, jakou radost autorovi v posledním roce života udělal. Následující článek není klasickým nekrologem. Právo shrnout a zhodnotit autorův život a jeho dílo přenechám povolanejším lidem. Sám se spokojím jen s několika vzpomínkami na setkání, které bylo krátké, možná i povrchné, ale velmi mnoho pro mě znamenalo.

Setkali jsme se při mém předloňském pobytu v New Yorku. Byl jsem tam za zcela jiným účelem a plně jsem se mu věnoval, když mě redakce *Hosta* požádala, abych s Jiřím Kárnetem udělal krátký rozhovor právě při příležitosti českého vydání knihy *Posmrtný deník*. Jméno Jiřího Kárneta jsem tehdy slyšel prvně; přesto jsem si říkal, že nebude těžké vymyslet pár otázek pro člověka, jehož život obsahl skoro celé století a jehož osudy byly v mnoha ohledech jedinečné.

Ukázalo se, že udělat rozhovor zas tak snadné nebude: staříčkový autor téměř neslyšel. Naštěstí měl ale jasnou hlavu a byl povídavého založení; jednoslovné výkřiky, k nimž jsem se při kladení otázek musel uchýlit, mu byly dostatečným podnětem k obsažným rozpravám, které stačilo jen nahrávat. Odcházel jsem s pocitem, že mám v rukou použitelný materiál, a celé setkání jsem bral jako zajímavé zpestření svého i tak docela pestrého newyorského života.

Netušil jsem, že setkání s Jiřím Kárnetem se stane jedním z klíčových okamžiků mého pobytu v New Yorku, že

Pohled z okna newyorského bytu Jiřího Kárneta vyfotil při své návštěvě Marek Sečkař

to město samotné pro mě bude už navždy spojeno s jeho osobností. Rozhovor vznikl a byl odeslán redakci, ale mé styky s autorem tím neskončily. Viděl jsem ho potom ještě několikrát. Chodil jsem za ním do jeho bytu, kde často postával u okna a mlčky pozoroval neuvěřitelně panoramu Manhattanu, a také do nemocnice, kam se na několik týdnů uchýlil, když se zranil a musel se podrobit operaci. Z důvodu, který jsem už zmínil, jsem mu nemohl mnoho říci. On mi však vyprávěl neustále: o sobě, o New Yorku, jak jej poznal začátkem padesátých let a jak se postupně měnil, o americké politice. Ano, o politice především. Život Jiřího Kárneta byl vždy velmi politický. Rád komentoval události domácího i mezinárodního politického života, a protože byl od přírody rozvážný a spíše skeptický, málokdy se ve svých odhadech mýlil.

Když například na jaře roku 1968 rozprávěl s Václavem Havlem o politické situaci v Československu, chvíli sledoval Havlovo nadšení a potom se ho zeptal: „Pane Havel, ale co Rusové?“ Havel ho tehdy usadil: „Pane Kárnet, vy moc čtete newyorský *Timesy*.“

Nevím, odkud bral Jiří Kárnet svůj pověstný skepticismus, ale newyorské *Timesy* skutečně četl každý den a tento zvyk ho nepustil ani v pozdním věku. Kdykoli jsem za ním přišel, měl je před sebou rozložené a většinou se u toho mračil. „Tak co říká-

te na tu Palin woman?“ ptal se mě zrovna v době, kdy Sarah Palinová vydala svoji autobiografii *Going Rogue* a americká pravice se vesele radikalizovala. Zatvářil jsem se zoufale a rozhodil rukama, nevěda co říci. „A ten Obama je tak slabý,“ pokračoval smutně. „Za chvíli tady budeme všichni pít čaj...“ A bezděky, nebo snad ilustrativně, si usrkl z hrnku, který měl u postele. Jak už jsem řekl, byl skeptik a málokdy se mýlil.

Vůbec rád četl, i v pozdním věku, a nejen noviny, ale i knihy, také české knihy, pokud k nim měl přístup. Hodně se zajímal o Václava Havla — nejen že to byl divadelník, ale také proto, že to byl jeden z posledních představitelů české kulturní elity, který ho kontaktoval. Slyšel o Havlově nové hře *Odcházení* a chtěl se na ni podívat. Rád jsem mu ji opatřil. Zhltl ji během několika hodin a tvářil se zase skepticky. Velmi ale chválil Havlovy starší texty a také jeho vzpomínkovou knihu *Prosím stručně*. „Jenom škoda, že je ten člověk tak naivní,“ říkal potom.

Ferdinand Peroutka mu kdysi řekl: „Já jsem mnohem naivnější než vy.“ A dodal: „Ale já jsem takový schválně.“ Bylo to někdy v hloubi sedmdesátých let, kdy Peroutka stále ještě hledal kdejakou jiskřičku naděje a doufal, že to Husák s Rusy nějak zaonačí, nad čímž Kárnet jen smutně kroutil hlavou.

Nejsem si jistý, co přesně mě na skeptickém realismu Jiřího Kárneta tolik

zkraje

fascinovalo, když vím, že svým založením mám mnohem blíž právě k Peroutkovu programovému naivismu. Možná jsem — opět naivně — chtěl převzít Peroutkovu pochodeň a pokračovat ve sporu, který ti dva pánové kdysi vedli. To už nebylo možné. Příroda Jiřího Kárneta zbavila povinnosti naslouchat argumentům, které beztak za svůj život jistě slyšel už mnohokrát. Naslouchal jsem tedy já. Někdy doslova s otevřenými ústy, někdy se zoufalou touhou skočit mu do řeči, ale vždy s nesmírným zájmem.

Neukojitelná potřeba hádat se však jistě nebyla tím pravým důvodem, proč jsem za Jiřího Kárneta tak rád chodil, poslouchal ho a díval se na něj. Marně jsem přemýšlel, co mě k němu přitahovalo, když tu jsem odpověď našel přímo ve svých zápiscích z oné doby. Tehdy jsem si zapsal: „On byl opravdu možná příliš opatrný a žádný velký romantik, ale právě díky tomu dokázal vždy realisticky odhadnout vlastní situaci a dosáhnout nevidaného poznání sebe sama, jakési vnitřní moudrosti. Staří lidé jsou často zahleděni do sebe a svět kolem nevnímají, on ale ne, zachoval si neuvěřitelně přesné povědomí o sobě, o svém okolí a o svém postavení v něm.“

Jsem přesvědčen, že tyto vlastnosti, jakkoli působí skromně, jsou to vůbec nejvyšší, čeho lze v životě dosáhnout. Také věřím, že mu budou nejlepší výstrojí na další pouti, ať se vydá kamkoli.

Tak šťastnou cestu, Jiří!

Marek Sečkař

z-kraje

Pokračujeme v Domě čtení

V lednu se na vlnách rozhlasové „dvojky“ (stanice Praha) posluchači rozloučili s pořadem Mirka Kovářika Zelené peří, který byl určen nezavedené poezii. Od roku 1993 v něm zaznělo sedm set pokračování.

Proč byl ukončen váš pořad?

To je otázka, na niž už od konce listopadu loňského roku marně hledám odpověď. Tehdy začaly kolovat zvěsti, že se rodí nové programové schéma výrazně pře-

Miroslav Kovářik: Zelené peří nekončí

rující odlehčenější typy pořadů převážně moderátorského typu. Komponované slovesné programy prý budou omezeny a leccos prý dokonce bude „staženo“. Čekal jsem, že si mne nějaký dramaturg nebo programový konstruktér změní a informuje mne o eventuálním zrušení týdeníku mladé poezie, který vstoupil do repertoárové kolekce v roce 1993 a má za sebou sedm set vydání, což je v dějinách rozhlasové interpretace poezie zcela jedinečné skóre, jenže čekání na signály z rozhlasových výšin se ukázalo marné. Nikdo se neobtěžoval oficiálně sdělit, že od 31. ledna na Dvojce, jak se nyní stanice Praha jmenuje, *Zelené peří* už nebude. Pouze referentka nám přinesla smlouvy na rok 2011, tam to černé na bílém stálo: šlo o dohodu na pouhý jeden měsíc, leden. Že to bohužel připomíná něco, co jsem ve svém životě už jednou v rádiu počátkem sedmdesátých let zakusil, snad nemusím dodávat.

Kdy byla zlatá éra Zeleného peří?

Rozhlasové „peří“ navázalo na klubové uvádění poezie pod stejnou hlavičkou v pražském Rubínu (od roku 1976 do počátku let devadesátých); v Brně měl pořad variantu s názvem *Slyšet se navzájem* ve studiu Horizont na Lesné, dnes zaniklém. Kdybych měl mluvit o nějaké „zlaté době Zeleného peří“, byla by to asi tato jeho podoba — možnost vzepřít se tehdejšími publikačními poměrům ovládaným klikou prozeřimního bratrstva: jedinečná diskusní atmosféra těch večerů kořeněných nekonformní písničkovou tvorbou. Z éteru se mladá poezie ozývala také s kritickými komentáři, nesnáším její interpretaci ve staticky umrlé podobě, jak ji má v paměti generace „nedělních chvi-

lek poezie“. Tak jsme klubovou štafetu přenesli do studia. A ještě něco, co vlastně dnes prozrazují poprvé... Naše interpretační trojice (Blanka Koutská, Radek Bláha a já) texty četla „z první ruky“, tedy bez zkoušení a režijní výkladové autokracie. I to je jeden z atributů interpretace „in statu nascendi“; jako by báseň byla psána v oné chvíli...

Sledujete v mladé poezii nějaký vývoj?

Poezie v médiích nepožívá šťastné údobí, ba naopak — mizí z nich a zabydluje se v internetových literárních portálech, kde se stává i určitým psychosociálním komunikativním faktorem. Když se báseň ocitne v takovémto prostředí, má ovšem méně možností kritické percepcie, třebaže i tady se občas najde někdo, kdo se jí pokouší s čímisi nebo kýmsi srovnat a někam zařadit. Pak je zde přítomna doména velice originálně koncipované freestylové poezie, mám na mysli texty rapu a hip-hopu jako generační poselství. Rap navázal na formální postupy někdejšího voicebandu a sverázně je obohatil, obsahově zcela určitě. Multikontextualita, jakási další fáze postmoderny překračující ortodoxní literární hranice, tak bych viděl cestu, po níž se dnešní mladá poezie ubírá. Dejme jí šanci se projevit! *Zelené peří* svou roli snad nedohrálo, pokračujeme opět jako občasný klubový pořad v pražském Domě čtení. Jsem rád, že se mohu na to, co bylo a pořad ještě je, ohlížet beze studu...

Připravil Martin Stöhr

Miroslav Kovářik (1934) je interpret poezie, publicista a pedagog, jedna ze zakladatelských osobností hnutí malých klubů divadel. Na konci šedesátých let externí redaktor *Mikrofóra* severočeského studia rozhlasu v Ústí nad Labem a spoluvůdce týdeníku *Klub s „poetickou přílohou“ Zelené peří*. Působil také jako konferenciér folkových pořadů, autor a interpret poetických montáží a klubových představení. Jeho repertoár zahrnuje široké spektrum autorů, od klasické poezie Máchovy, přes básně Václava Hraběte, beatniky až po nejmladší básnickou generaci. Po kratším působení na DAMU a FF UK vyučuje od roku 2001 na Literární akademii Josefa Škvoreckého.